

Шўм-чон цзо лык

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 4-ше (120) №, 2023 ий апрель

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

ЙОШКАР-ОЛАН ДА МАРИЙ ЭЛЫН МИТРОПОЛИТШЕ ИОАННЫН КУГЕЧЕ САЛАМЛЫМАШЫЖЕ

мыланна кугу куан, чаманымаш, тауштымаш, пагален ормаш почылтеш.

У Сугынышто каласыме: «Мемнан сулыкланна көра Иисусым пушташ пуымо, мемнам чыныш лукташ манын, Тудо ылыж кынелын» (Рим. 4, 25). Ик тиде умылымаш мемнан чоныш кугу волгыдым пурта, курымаш илышлан чыныш лукмо улына манын, ўшаным пуа. Садланак огыл мо Христосын Кугече пайремже мыланна тынар чот куанле? Мемнан шўмна «Юмын Кугыжанышын кас озыл волгыдыштыжо» курымаш кугечым ужаш тиде кечылаште поснак чот ўшана.

Кугече куанна мучашдыме лийже манын, совестьна яндар лийшаш. Ару шонымаш да сулыкдымо илыш дене ылыше енын духовный куанже тичмаш. Пылпомышысо ты куаным ме сулыкан кумылшупшмаш дене лавыртена гын, мландымбалысе куаным пуышо йогинат лавырга.

Чыла ўшаныше-влакым Черке нине священный кечылаште уло чон дене йывырташ ўжеш, «Тиде кече – Юмын пўрымб кече: тиде кечын йывыртен куанена» манын мура. Уло чон дене куанаш ўжын, мемнам сулыкан омо деч помыжалтынеже, кеч кўчык жаплан түрлө арам паша деч коранден, волгыдо пайремыш ушнымынам вуча.

Господьын Ылыж кынелмыжлан чот йывыртен, Святой Черке тиде куаным чыла енлан кумылын пуа. Порылыкым шарыше куаныш йывыртен ушнена, Кугече кечылаште икте-весеынам йоратен шупшалына, ты куаным лишылна-влак дене лош пайлена, мемнан куаннан негызшын – Ылыж кынелше Христосын – эре мемнан пелен улмым пенгыдемдена.

Господь дене ушнымаште, йоратыме чыла ача, иза-шольо ден ака-шўжар-влак! Волгыдым кондышо Кугече уло тўнян куанышкыже савырнен. Тидын дене тендам чыладам саламлем! Ылыж кынелмыж дене Господь мыланна курымаш илыш улмым ончыктен. Тидлан чон почын йывыртымына эшеат волгыдо лийже манын, шке шўмна сайын эрыктен ямдылена!

ХРИСТОС ЧЫНАК ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН!

2023 ий, Христосын Кугечыже,
Йошкар-Ола

**Чыла шижмашнам эрыктена да
Ылыж кынелмашын лишкат мяш лийдыме
волгыдыж дене Христосым ужына!
ХРИСТОС ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН!**

Христосын Ылыж кынелме волгыдо пайремым православный кажне ег кугу пагалымаш да духовный куан дене вашлиеш! Утарышын Ылыж кынелмыжым Святой Черке моктен мура, «чыла шижмашнам эрыкташ да Ылыж кынелмашын лишкат мяш лийдыме волгыдыж дене Христосым ужаш» мемнам ўжеш.

Христосын Ылыж кынелме куатше сулыкан айдеме тукымым языкын поргемже гыч луктын. Тиде куаныш ме яндар духовный шижмаш да ару шўм дене пурена гын, памаш йогын семын

КУГЕЧЕ ПАЙРЕМ ДЕНЕ ВОЛЖСК ДЕН ШЕРНУРЫН ЕПИСКОПШО ФЕОФАНЫН САЛАМЛЫМАШЫЖЕ

Господь дене ушнымаште йӧратыме да кугун пагалыме ача-влак, Юмым йӧратыше иннокшамыч, шерге иза-шольо ден ака-шӱжар-влак!

Господь Иисус Христослан мучашдымын тауштен, шӱм-чон куан да кугу йывыртымаш дене тендам кажныжым, тыгак чыла лишылдам тиде священный да чоным утарыше кече дене – Господьын Кугечыже, Христосын Ылыж кынелмыж дене – саламлем! Тиде мыланна чыла пайрем дечат кугу пайрем, чыла йывыртымаш дечат кугу йывыртымаш!

ХРИСТОС ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН!

Суксо ден ег-влак да Юмын чыла пӱрымыжӧ йывыртат, пылпомыш ден мланде куанен йӱкланат. Кугече – тиде Утарыше Христосын колымаш ден тамыкым, сырымаш ден келшыдымашым сенгымыже. Кугече – тиде йӧратымаш ден тынысын сенгымашыже, «*курымашлык вес ылышын тӱнгалтышыже*»; святитель Иоанн Златоуст манмыла, ӱшанымашын сийже, порылыкын поянлыкше! Юмын айдемым йӧратымыжым Кугече пеш раш ончыктен, вет «...*Христос мемнан йӧратен да Шкенжым мемнан верч жертве семын, тамле пушан пӧлек семын Юмылан пуэн...*» (Еф. 5, 2).

Кугече мыланна райын капкажым почын. Черкын туныктымыжым шуктен, христиан ылышын подвиг корныжым эртен, мемнан кокла гыч кажныже ты капка гыч Пылпомыш Кугижанышыш пурен кертеш. Ме Евангелийын волгыдыжым, Ылыж кынелше Господь Иисус Христосын волгыдыжым налаш да Юмо дене ушнен илаш ӱжмӧ улына. Евангелий – Ылыж кынелше Христос нерген Поро Увер. Святой Возымаш ойла: «*Кугижанышын тиде Поро Увержым тӱня мучко каласкалат, тудыжо чыла калыклан таныклымаш лиеш...*» (Мф. 24:14).

Тиде таныклымашым священник ден богословшамыч веле огыл, поро койыш-шоктышан чыла мирян шарышаш. Христианин кеч-кушто ила але пашам ышта гынат, тудо Христосын Чынже сенгымым палдарышаш. А эн сай таныклымаш – тиде тыныс шӱлыш да чытымаш дене темше ылышна, йӧратымаш да чын верч тыршымына.

Христосын Ылыж кынелме волгыдо йӱдым Святой Черке тыге мур: «Юмо ылыж кынелже, Тудлан осалым шонышо-шамыч йомын пытышт». Мемнан шӱмыштынат Юмо ылыж кынелже, а нимолан йӧрдмӧ ваш келшыдымаш, сырымаш да чыла шоя йомын пытыже!

«Тиде кече – Юмын пӱрымӧ кече: тиде кечын йывыртен куанена, икте-весеынам йывыртен ӧндалын, чылаштым иза-шольо манына да, Ылыж кынелше лӱмеш чылаштым проститлен, тыге

мурена: «Христос колымаш гыч ылыж кынелын, колымыж дене колымашым сенен да шӱгарыште уло-влаклан ылышым пуэн».

Господьын Ылыж кынелмыж верч йывыртымына мемнам неле годымат пенгыдемдыже! Тиде куан кажне кечынам, кажне поро пашанам темыже! Вет Ылыж кынелше Господь дене вашлийын кертеш кажныже, кӧ тынысле яндар чон дене мур:

«ХРИСТОС ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН! ЧЫНАК ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН!»

2023 ий, Христосын Кугечыже,
Волжск ола

ЎШАНЫМ МОЛИТВА ДЕНЕ ЎЖМАН

Волгыдо Кугече деч вара икымше рушарнян, Изи Кугече годым, Иисус Христосын апостолжо-влаклан Кончымыжым да апостол Фоман ўшанаш тўнгалмыжым Черке шарналта. Фоман кокытеланымыжлан кўра Господь туддеч корангын огыл, а вашешыже каен, тудлан Шке сусыржым ончыктен, ўшанаш йодын. Тидын годым Господь ўшан деке эн кўшыл корным почын, «Кўмыт ўшанат, нуно пиалан улыт» манын. Ме таче лудшына-влаклан Афоньсо старец (Ин. 20:29) -влакын ўшаным пенгыдемдаш полшышо кангашыштым лудаш да шотыш налаш темлена.

Айдеме илыш корныжым ўшан дене эрта гын, Юмын полшыжым кокытеланыде кычалеш гын, тудо эркын-эркын ончыч изирак, вара кугурак ўрыктарыше сўрет-влак дене вашлияш тўнгалеш. Тыге ўшанже келгемеш. Тудо Юмын полшыжым шкежак шижеш, ужеш, налеш. Ўшанже адакат пенгыдемеш. Вет чынже денак: Юмын ыштен кертдыме нимоат уке. Кў кугу ўшан дене ила, тудо кугу сенгымашыш шуэш, лач тудо Юмын пуымо чын илыш дене ила, лач тудо Юмын енге.

Преподобный Паисий Святогорец

– Батюшка, мый пенгыдын ўшанен ом мошто, шканем вийдыме улмем гай чучеш.

– Тый теве тыге ыште. Кузе изи йоча ачажын шўйышкыжў пижеш, тугак тыят Юмо деке пиж да ит колто. Тудым туге чот ўндаш шынде, Юмо Шкеж деч ойырен ынже керт. Тунам гына ўшанлыкым да вийым шижаш тўнгалат.

Преподобный Паисий Святогорец

Господь каласен: «Иктаж-мынар ўшанен кертат гын – ўшан чыла ыштен кертеш» (Мк. 9:23). Тиде кучедалмаште кўлан патырлык, лўддымылык кўлеш, тудо ўшанжым утларак келгемдышаш, пенгыдемдышаш. Ўшан – патырлыкын, лўддымылыкын негызше.

Старец Иосиф Ватопедский

Кугешнымашлан кўра ўшаныдымаш лиеш. Кугешныше енг шке ушыжо да науко полшымо дене чыла-чыла палынеже, но Юмын садак пален ок керт. Молан манаш гын Юмо ўнгышў чонлан гына почылтеш. Ўнгышў чонышто илыше Святой Шўлыш тиде енлан Юмын пашажым ончыкта. Тыглай уш дене Юмын пашаже-влакым ужаш огеш лий.

Преподобный Паисий Святогорец

Кугешнымаш чонлан ўшан корныш шогалашыже ок пу. Ўшаныдыме енлан тыгай кангашем лиеш: «Господь, Тый улат гын, ушем волгалтаре, тунам мый Тыланет шўмем денат, чонем денат служитлаш тўнгалам» манын каласе». Тыгай ўнгышў шонымашет, Господьлан служитлаш ямде улмет нерген колмекыже, Тудо тыманмеш волгалтара. Чонетат тунамак Господьым шижеш, Тудын проститлымыжым да йўратымыжым шижеш.

Преподобный Силуан Афонский

Кўшыч пуымо моло пўлек семынак ўшан мемнан чон шўлышнаш савырна да шкенак дечат шога. Юмо мемнам нигунам огеш виешле, Тудын йўратымашыжым налаш але налаш огыл – тиде шкенак кумылна. Юмо мемнан омса (шўмна) ончылно шога да тўкала. Айдеме шкежак шўмжын, ушыжын омсажым почын, Тудым пурта гын, ўшанымат, а ўшан дене пырля каласен моштыдымо пўлекым кўшыч налеш. «...вет Юмо деч шочшо кажныже тўням сенга. Тўням сенгыше сенгымаш – тиде мемнан ўшанымашна» (1Ин. 5,4).

Архимандрит Софроний (Сахаров)

Ўшан – тиде сравоch. Тудо айдемылан полшен шогышо поро пиал (благодать) дене темше шондыкым почеш. А ўшаным молитва дене ўжман.

Старец Иосиф Ватопедский

КАЛЫКЛАН МОЛИТВА ДА ПОРО МУТ ДЕНЕ ПОЛШЫЗА

Марий калыкым духовно сотемдарыше священник Гавриил Яковлевын шочмыжлан 180 ий темме лүмеш Морко тўвыра полатыште 16 март кечын конференций лийын.

Тудым Марий митрополийысе Кусарыше комиссийын, Морко селасе Юмо Кончымо лүмеш да Арын селасе Христос Шочмо лүмеш храм-влакын тыршымышт дене эртарен колтымо. Тўвыра полатын фойештыже түрлө духовный литератур ден марла савыкталтше православный книга выставке, фотовыставке лийыныт. Конференцийыш Йошкар-Ола ден Волжск епархийла гыч пашаен-влак, духовенство, приходла гыч миссионер-катехизатор, тўвыра пашаен ден школлаште духовно-нравственный сотемдарымаш пашам вұдышō педагог-шамыч миеныт.

Пленарный заседанийым Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн тыгай мут дене почын:

– Таче ме протоиерей Гавриил Яковлевым порын шарнена. Марий мландылан чапле саскам кондымо тудын пашажым Господь апостол служений семын аклен манын чот ўшанена. Юмын мутым шарыме кугу пашашке Господь тачат мемнам чыланнам ўжеш. Кок тўжем ий ончыч Иисус апостол-шамычлан каласен: «Мылам пылпомышышто да мландымбалне пўтынь власть пуалтын, сандене кайыза да чыла калык-влакым туныктыза. Ача, Эрге да Святой Шўлыш лүмеш нуным тынеш пуртыза, чыла кўштымем шуктен шогаш туныктыза. Тўня пытымешке, Мый кече еда тендан дене пырля лиям. Аминь». Шочмо йылме дене йонгышо Юмын мутын духовный куатше кугу. Юмын службым икымше гана марла эртарымыж нерген протоиерей Гавриил Яковлевын отчетыштыжо ончыкталтын. Тунам шукышт куан шинчавўд дене кумалыныт, вет шочмо йылме дене ойлымо мут айдемын шўм келгытышкыже шуэш, а шўм пала, Кō тудым ыштен. Гавриил Яковлев кусарыме пашаште, Юмылан служитлымаште шуко тыршен, чын илаш кўлмым шке примерже дене ончыктен коден. Тудо калыкым мут дене гына огыл, а шке пашаж дене туныктен, Юмылан служитлымыже шўм гыч лекше лийын. Меат шке шўмнам сулык да осал кумылшупшмаш деч эрыктышаш улына, тунам Гавриил ачана семын шке калыкланна уло шўм дене служитлен, ег-шамычым йōратымаш дене ырыктен керттына. Православный христиан улмынам пашана дене пенгыдемдаш мыланнат Юмо полшыжо. Кызыт вет шуко ег чот ойган, южышт шке шочшыштым йомдареныт. Нунылан молитва дене, поро мут дене полшаш кўлеш! Осал ваштареш кредалше святой Россиянам Господь благословитлыже. Эше теве мом палыман: поро ден осалын кредалме верже – мемнан шўмна, сандене тудым йōратымаш да чын дене темыман. Тынысым вучышо-влаклан меат лыпланымашым да тынысым намайышаш улына.

Умбакыже – 5-ше лаштыкыште

Конференцийыш толшо уна-влакым В.М. Васильев лумеш МарНИИЯЛИ директор Л.Я. Григорьева ден Морко район администраций вуйлатыше С.М. Иванова саламленыт, сай лектышым тыланеныт.

Священник Гавриил Яковлевын илыш корныжо да служенийже нерген Арын селасе Христос Шочмо лумеш храмын настоятельже протоиерей Николай Чузаев пеш раш каласкален. Тудо шкеже Марий митрополийысе Кусарыше комиссийым вуйлата, тыгак марла савыктыме «Шум-чон изолык» православный журналын редакторжо. МарНИИЯЛИ-н вудышо шанче пашаенже Н.А. Федосеева ятыр жап Г.Я. Яковлевын пашажым шымлен, Озангысе архивыште аралалтше ятыр серышыжым лудын, сандене докладше келге лийын.

Йошкар-Оласе святой мученице Татяна лумеш храмын настоятельже да преподобный Сергей Радонежский лумеш гимназийын директоржо протоиерей Евгений Сурков кызытсе жапыште педагог-наставникын могай лийшашыж нерген каласкален, ойлымыжым шкенжын вуйлатыме школысо пример дене пенгыдемден.

Архангел Михаил лумеш воинский храмын настоятельже иерей Георгий Колотов самырык ег-шамыч дене патриотизм шұлышан пашам чын виктарен колтымо нерген ойлен. Тудо шкеже запасысе подполковник да Йошкар-Оласе ракет дивизийын командиржын Юмылан ұшаныше военнослужащий-шамыч дене пашам ыштыме шотышто польшкалышыже.

Докладым лудшо нине ег-влак кызытсе илышын чыла нелылыкшым сайын палат, тудым келгын аклен моштат да ончыкылык корным рашемдаш полшен кертыт, сандене тиде конференций пеш пайдале лийын.

Пленарный заседанийым чапле концерт мучашлен. Тушто профессионал артистшамыч дене пырля верысе да приходласе коллектив-влак мастарлыкштым ончыктеныт.

ШОЧШЫМ ОНЧЕН КУШТЫМО ШОТЫШТО ПОРО КАНАШ

Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн Морко район администрацийын актовый залыштыже верысе вуйлатыше, школ директор, туныктышо, түрлө мер ушем-влакын енгышт дене вашлийын.

Ты кечын эртыше конференцийыште порын шарныме протоиерей Гавриил Яковлев шке жапыштыже тыге каласен: «Мый марий йоча-влакым чот йоратенам, нунын верч шке илышем пуэнам». Владыка Иоанн самырык тукум нерген шуко ойлен, йоча-влакым патриотизм да Шочмо элым йоратыме шұлышеш воспитатлыме нерген поро кангашым пуэн:

– Кызыт тўнямбалсе чыла осал вий мемнан святой Русь ваштареш кредалеш. Тудым шеледаш веле огыл, а мландышарын картше гыч ұштыл шуаш шонат. Шочмо элым йоратыме, икте-весе дене иза-шольо семын ваш келшен илыме койышым, еш пенгыдылыкым, айдеме шұмыш да уш-акылыш курымла дене шындырыме порылыкым кодшо курымын 90-ше ийлаж гычак пытараш тўнгалыныт. Чыла шотышташ вес эл почеш каяш тўчен, образований системыште реформо почеш реформым ыштышт. Мемнан шочшына-шамыч кызыт шкем гына йораташ, Интернет да гаджет туныктымо почеш шкаланьышт гына илаш тунемыт.

Теве тений ме педагог К. Ушинскийын 200 ияш юбилейжым палемдена. Тудо ойлен: «Йочам шке шұмышкет от пурто гын, тудо тушто шкаланже верым ок му гын, тый тудым айдемым ыштен от керт». А шке шочшынам ме кызыт кузе куштена? Туныктена мо лийшыл енгым але ешыште икте-весым йораташ? Нуным пашам ышташ, Юмо деч лўдын илаш туныктена мо? Але нунын лшкыдылыкышт почеш каена да вара шкаланна шке өпкелаш тўнгалына? Шочшыланна айдемын эрыкше нерген ойленна, а эрык манмыже мо лиеш – умылтарен огынал. Вет чын эрык «мом шонем, тудым ыштем» огыл, а илышыште порылык дек виктаралтмаш, порын илен, шуқырак сайым ыштен шуктымаш.

Мемнан православный религийыште кугезе-шамыч дене генетический кыл уло. Ожно нуно святой Русь верч чот шогеныт, тудын верч вўрыштым йоктарен, вянь ик кугу элым чумыреныт. Кызыт ынде сўй пасушто вес түрлө кредалмаш кая. Тиде ойгым кузе аклымына, шке шочшыштым йомдарыше-влак деке сай але уда кумылна мемнан могай улмынам почын пуа. Ме шкеже Юмын закон почеш илыше Юмын калык улына мо? Икте-весынам йоратен, чаманен, ваш полшен илыше улына мо? Юмо мыланна кажныжлан совестьым пуэн, тудын йўкшым колышт моштыман. Неле ситуацийыште кузе чын ыштышашым совесть вашке шижтара, тунам шуко йонгылыш деч утлаш лиеш. Айдеме кеч шуко сулыккан гынат, тудым шкенжым йоратыман, а тудын сулыкшым ужмышудымо лийман. Саде сулыккан айдеме тендан йоратымашда гоч йоршын вашталт кертеш.

Иктаж йодыш шотышто пенгыдын шогышо-влак деч лўдман огыл, а кўн чонжо нимоланат ок коршто, кўлан чылмаж верчат ны йўштө, ны шошко огыл, тыгай ег деч лўдса. Господь нуным Шкеж деч луктын кудалта манын, апостол Павел шукартак каласен. Тендан шочшыда-влакын шұмыштышт порылыкын тулжо йўлыжө, нуно шкешт деч чоткыдын йодын моштышо, а весе-влакым чаманыше лийышт.

Гавриил Яковлевич Курыкмарий кундемысе Кылыкал ялеш кресаньык ешеш 1843 ийыште шочын. Изиш кугурак лиймекше, лудаш да возаш шкегычак тунемын. Религиозный книга лудаш йоратен да Юмын заповедьше почеш илаш кумылангын. Тудо жапыште Курыкмарий кундемыште «духовный нӧлталтмаш» шижалтын. Тыглай ег-влакын тунемаш кумылышт лийын, грамотым палышыже ялаште йоча-влакым поген туныктым пашам онгареныт.

Гавриил Яковлеват тиде йогыныш логалын. Озан олесе Духовный семинарийыште тунеммыш гутлаште тудо Юл кундемысе калык-влакын просветительышт Н.И. Ильминский ден Н.И. Золотницкий дене палыме лийын. И. Кедровлан марла букварьым редактироватлаш полшен. Вара тудым Пӧртныр школыш туныктышылан шогалтеныт. Туныктым жапыштак кусарыме пашам нангаен. Шке шочмо кундемыштыже тудлан кужу жап пашам ышташ пернен огыл, Н.И. Ильминскийын темлымыш почеш тудым Юл вес веке олыкмарий-влак деке Морко кундемыш колтеныт.

Унчо ялыште школым почаш тудлан куштылго лийын огыл. Калык коклаште руш йылмым палыше ег шагал улмаш, йоча-влак гын ик мутымат пален огытыл. А марла книга тудо жапыште лийын огыл, звукоподражаний йӧн дене молитвам рушла да марла тунемыныт. Адакшым ты кундемыште марий йӧла верч пенгыдын шогеныт. Гавриил Яковлевич ойлен: *«Тӧнгалтышыште шукрыакше священный историй гыч событий-влакым каласкаленам. Черке илыш дене илаш, молитвам лудаш манат гын, тунемше-влакым от уж – чыла куржын пытат. Урокуштак кужу жап шинчымышт шуын огыл».* Н.И. Ильминскийлан тыге возен: *«Как только наступит Пасха, как горох посыпятся из школьных ворот и до осени уже их не соберёшь».*

Тыге лийын гынат, Гавриил Яковлев туныктым пашажым лӧдде умбакыже шуен. Тудо умылен: марий йочам марий йылме денак туныкташ кӧлеш. Тидымак Н. Ильминскийын туныктым йӧнжат темлен. Йочам шочмо йылме дене туныкташ манын, букварьым ямдылен. Тудын полшымо дене слогден мут-влакым, предложенийым лудаш туныктен. Тиде книгашкак кӧчык нравственный туныктымаш-влакым пуртен, молитва ден богослужебный муро-влакым веранден. Тыге йочалан грамотым, шинчымашым пуымо ден пырля тудын шӧм-чонжым Юмын законеш пенгыдемден. Ушанымашын символжым, Юмын кӧштымашыже-влакым келгын умылымеке,

икшыве-влак тропарьым, богослужебный муро-влакым тунемыныт да шкежат черке службышто муруныт.

Айдемым черке аланыш кондаш – тиде ик эн тӧн миссионер паша. Г. Яковлев тиде сомылымат моштен виктарен. Тунемше-влакын ушанышт пенгыде лийже манын, тудо Тошто Сугынь ден У Сугынь гыч кӧчык историйым марлаш кусарен да урокушто моштен кучылтын. Моло книга-влакым, туныктен каласыме шомакым марлан ден да йочам веле огыл, нунын ача-аваштымат христиан туныктымашын негызшым пален налаш кумылан ден.

Марий йочалан келге шинчымашым Юмо полшымо дене гына пуаш лиймым пален, Гавриил Яковлевич храм-школым чонен. Тудым 1879 ийыште святитленыт. Юмын суапландарымыжлан да педагогын кыртмен ыштымыжлан кӧра йоча-влакын шинчымашышт тӧвыргӧ лийын. Тудын ученикше-влак кокла гыч шагалын огыл тунемме пашаштым Озан олаште умбакыже шуеныт. Южышт, илен-толын, шанче пашаште, сылнымутышто, искусствышто кугу кӧкшытыш шуыныт.

Священник саныш кид пыштыме йӧлам эртымеке, Гавриил ача марла службо, Литургий гоч ег-влакым утаралтмаш корныш луктын, курымаш илышыш ямдылен. Унчо, Шенше, Арын приходласе школаште Юмын Законым туныктен. Пелашыже пеш эр тиде тӧня дене чеверласен, вара кок эргыже йоча годымак колен. Туге гынат туныктымаш пашам тудо коден огыл, кошко ик ӧдыржыланат тыге каласен: *«Туныктышо лийнет гын, марлан кайыман огыл, уке гын тунемше-влаклан шке йӧратымашетым тӧрысnek пуэн от керт».* Елисавета Гавриловна ачажын ойлымыжо семынак ыштен: *ӧмыржӧ мучко йоча-влакым туныктен. Шонгеммекшат тудым калык пеш пагален.*

Гавриил Яковлевичым ме чынжымак поро ача, наставник, просветитель манына. Вет тудын возымо, кусарыме книгаже-влак дене Морко вельысе калык веле огыл, уло Марий кундемысе калыкат пайдаланен. Шенше селан шонго учительже Михаил Васильевич Рябинин эше совет жапыште, 1976 ийыште, тыге ойлен коден: *«Революций деч ончыч мый Арын школышто тунемынам, мемнам Гавриил Яковлев туныктен. Тудо пеш шонго ыле, вуйжо чал, онглашыже чытыра. Шкеже пеш ушан, мыланна чӧчыкыдын ойлен: «Тунемаш кӧлеш». Тудо мурым, йомакым пога ыле, сад пакчам кучаш, культурно илаш туныктен. Колымыш деч ончыч чонжо верч кумалаш оксам коден да каласен: «Поминка годым марий йочам сийлыза. Мый нуным пагаленам, йӧратенам, нуным туныкташ уло илышемат туныктем». Чонжо лекмеке, Арын школышто кум кече туныктен огытыл, эре панихидым служитленыт. Чыла йочам пукшеныт, клендырым, шӧшмӧйым пуэныт».*

Марий калык верч тыршыше тиде пагалыме айдеме, священник, педагог, этнограф ончылно меат вуйнам савена. Тудын тӧнал пуымо корныж дене каяш, волгыдо туныктымашыжым шӧмыштына аралаш да мучаш марте намиен шукташ кумылна уло.

Протоиерей Николай ЧУЗАЕВ

СОТЕМДАРЧЕ ГАВРИИЛ ЯКОВЛЕВЫН УСТАЛЫК САСКАЖЕ

Марий калыкын сотемдарчыже Курык-марий кундем Кылыкал ялын эргыже Гавриил Яковлевич Яковлев ўмыржым шке калыкшылан пӧлеклен.

Тудын лектышан пашаже нерген илимыж годымак кумдан палыме шымлызе-влак Илиодор Износков, Николай Золотницкий да молат палемденыт. Священник Гавриил Яковлевын усталык саскашкыже пурат: 1) православный ўшан дене кылдалтше текст-влак, 2) этнографий очерк-влак, 3) туныктымo пособий-влак, 4) серыш-влак, 5) кид дене возымо мутер.

1867 ийыште «Упрощенный способ обучения чтению черемисских детей горнаго населения» лўман икымше тунемме книга савыкталтын, тудым диакон Иван Кедров ямдылен. Гавриил Яковлев тиде да вес книга-влакымат редактироватлен, тыгак материал-влакым чумыраш полшен, садлан тудым соавторланат шотлаш лиеш. Озан да Свяжскысе архиепископ Антонийлан докладной запискыште тыге возен: «Помогал И. Кедрову составить букварь». Тидым калык школ-влакын инспекторжо Н. Золотницкият шке отчетыштыжо палемден.

Гавриил Яковлевын икымше книгаже-влак 1871 ийыште курыкмарла савыкталтыныт. Тиде – кўчык катехизис да кўчык священный историй. Ты ийыштак Пӧртныр ялысе школын туныктышыжым олыкмарий могыр Унчышко туныкташ колтеныт. Тушто тудо олыкмарла букварь-влакым ышташ пижын. Гавриил ачан туныктымo книгаже-влак икмыняр гана савыкталтыныт, пытартышыже 1908 ийыште лектын.

Букварь-влак деч посна тудо православный кусарымаш-влакым ыштен: «Священная история Ветхого Завета на луговом черемисском наречии» (1873), «Священная история Нового Завета на луговом наречии черемисского языка» (1873), «Краткий катехизис на луговом черемисском наречии» (1873), «Священная история Ветхого и Нового Завета на луговом наречии» (1884) да молат. Икымше кок кусарыме книгалан Яковлевлан окса премийым пуэныт, тудым Морко районысо Унчо школым чоҥаш пуэн.

Священник Г. Яковлевын ик эн кугу кусарыме пашаже – Матфей деч Евангелий. Тиде книгаг тудо шуко гана редактироватлен, тӧрлатен, тидлан икмыняр ий эртен. Озангысе учительский семинарийын директоржо Николай Ильминскийлан возен: «Почтительнейше прошу Вас не можете ли мною представленный перевод Евангелия от Матфея проверить и пустить в ход, т. е. печатать, если по проверке окажется много ошибок, то возвратите его ко мне переписать». Евангелий 1882 ийыште лектын, вес гана тудым 1888 ийыште уэш савыктыме. Православный литератур дене пырля Гавриил Яковлев историй дене кылдалтше паша-влакымат марий

йылмышке кусарен. Мутлан, Руш мландым тынеш пуртымo нерген книга 1884 ийыште ош тўням ужын. Уэш тудым тиде кугу событийлан 900 ий темме лўмеш лукмо.

Гавриил ача Литургийымат марланген. Тӧрлатыме деч вара Юмын литургийым черемис йылме дене служитлаш Озангысе архиепископ Палладий благословитлен. Рукописьын пытартыш лышташыштыже 1882 ий 16 февральыште Н. Ильминский палемден: «Настоящий перевод Божественной Литургии св. Иоанна Златоуста священником Гавриилом Яковлевым исправлен».

«Религиозные обряды черемис» очерк жапын йодмыж почеш шочын. Книга 15 ужаш гыч шога, марий пример-влакым руш йылмышке кусарыме, олыкмарий ден курыкмарий йўла-влакым таҥастарыме, умылтарымаш-влакым пуымо. Гавриил ача шке тунемшыже-влак верч тургыжланен, нунын тунемаш пуремышт верч ходатайствоватлен, тулык йоча-влакым ончен. Тудо шочмо акажын эргыжым ончен куштен, туныктен луктын. Тыгак 1871 ийыште вес тўняшке кайыше оныкугызаже священник Трофим Удюрминскийын йоча-влак нерген тургыжланымашыже тудын вачышкыже возын. Эше поляк Анемподист Антонович фельдшерын ўдыржым, тулык ўдыр Ольга Азановскаям, ашнен, туныктен луктын.

Священник Гавриил Яковлев поро илишым илен. Тудо черланыме деч вара 1912 ий 8 (21) ноябрьыште вес тўняшке каен. Морко район Арын селасе Христосын Шочмыжо лўмеш черкын алтарыже воктене тойымо.

Надежда ФЕДОСЕЕВА,
филологий науко кандидат

Юлсер кундем Шарача ялысе кугун орланыше Димитрий Солунский лүмеш черкын настоятельже протоиерей Евгений Бакутов 22 мартыште 55 ийым темен.

Евгений ача 32 ий тиде черкын приходшым вуйлата. Шарача кундемын калыкше молитва дене темше йонгыдо черкыштыже шергакан настоятельын служительмыжым моткоч йората. Нине ийлаште черкым эре төрлен шогымо, у тусыш кондымо. Леведышым вашталтыме, черке көргыштат шуко пашам ыштыме, иконостасым уэмдыме. Урем вечат черке вашталтын, у трапезныйым чонген шындыме.

Настоятель ден прихожан-влаклан тунгалтыште неле лийын. Черке пеле шаланыше шоген, эсогыл штукатуркат лийын огыл. Престол олмышто кугу дизель мотор киен. Кызыт Евгений ачан йырже икоян прихожан-влак чумыргеныт. Нунын полшымо дене черке уэмеш, тўзлана. Настоятель ончыкыжымат тыште йоратымаш, умылымаш лийже манын, тыршен шога.

Черке пенгыде кылым Кугу Шарача школ дене куча. Тыште батюшка кушкын толшо тукымлан духовно-нравственный воспитанийым пуымаште кугу польшым пуа. Тудын благословительмыж почеш школышто чап урок, порылык урок, классный шагат эртат, паломничествыш йочам

ТЫРШЫМЫЖЕ ЮМЫЛАН КЕЛША, ПАЙДАМ КОНДА

коштыктат, черкыланат полшат, православный пайрем-влакым пайремлат. Школышто кажне тылзын нылымше изарнян духовный темылан классный шагатым эртат. Батюшкан суксо кечынже настоятельым саламлат, выставкым чумырат.

Ий еда Шарача школышто районысо кугырак класслаште тунемше-влаклан духовно-нравственный конференцийым эртат. Тушкыжо архиерей, Волжск район администрацийын пашаенже толыт. Идалык мучко шуко онгай мероприятий эрта: Рошто ёлка, Рошто пайрем лүмеш ече дене танасымаш, Кугечылан – выставке, йоча-влакын концерт, святой Кирилл ден Мефодийын пайремлан – П.И. Вишневецкий лүмеш стипендиат-влакым палемдымаш. Туныктышо-влак православный святой-влакын илышышт дене йоча-влакым палдарат. Йоча-влак «Красота Божьего мира», шымлымаш паша конкурслаште сенгымашыш шуыт.

2019 ийыште колокольным төрлатыме, чыла чангым улан вашталтыме. Кызыт чан йўк чыла велкыла йонга да калыкым Юмын корнышко шогалаш ўжеш. Тиде корно куштылгак огыл, но тушко тошкалмеке, Юмо шкеак умбаке ошкылаш полша. Таче черкын общиныже пенгыде. Тудо кушкеш да шарла. Черкын прихожанже-влак перо чонан, ласка кумылан улыт, сандене тыште келшынамаш, икте-васылан полшынамаш ончыл верыште улыт. Черкыш коштышо калыкым икте-весе деке лишкырак погашлан, рушарнян, пайрем кечын чай йўмашым эртатат, а кугу пайрем годым – трапезныйыште, поян ўстелым поген, пырля пайремлат. Эн тўнжő – приходышто калык духовный шўлыш дене ила. Черкыш толшо ег молитвам колыштын, таинствывм эртен, чон ласкалыкым, Юмын польшым шижеш, настоятельын мутшым колыштын, шке илышыжым угыч лончылен, чын корным ойырен налаш.

Пастырь пашам сайын шуктымыжлан вич ий ончык Кугече пайрем лүмеш Святейший Патриарх Кирилл протоиерей Евгений Бакутовым Херувим муру марте алтарь омсам почын служитлен керташ правам пуэн. Евгений ачам шочмо кечыж дене саламлена, кужу ўмырым тыланена. Тек ончыкыжымат тудын тыршен пашам ыштымыже Юмылан келшен толеш да калыклан куаным, пайдам конда.

Советский район Ёшнур селасе святой апостол-влак Петр ден Павел лумеш черкыште 12 мартыште Православий книган пайремже вашеш книга ончер эртен. Тушто Юмо дене кылдалтше сълнымут да йоча книгалам, марий йылмыш кусарыме да Юмылан кумалме годым кучылтмо книга-шамычым ончыктым.

КНИГА ШИНЧЫМАШЫМ ПӖЛЕКЛА

Православий книган кечыже – Руш православий Черкын да Россиясе чыла ўшаныше-влакын пайремышт. Тудо 14 мартыште палемдалтеш да Русьышто савыктыме икымше книгалан пӖлеклалтеш. 1564 ий 1 (14) мартыште печатник Иван Федоров «Апостол» книгам луктын. Пайрем эше самырык гынат, элыштына чапланен шуын. Тудо христиан литературым да мыланна туныктышо да польшкалыше лийше моло литературымат калык коклаш шара.

Черкын настоятельже иерей Алексей Тарасов ончер почмашке толшо-влаклан православий литературын пайдалыкше нерген каласкален.

«Шӱм-чоным пойдарыше литературым лудмо дене мемнан ушна моткоч кӱлешан шинчымашым пога, а тиде шинчымаш чонланна кугу пайдам конда», – манын тудо.

Лач книга мемнан кокла гыч шукыжлан туныктышо лийын да палыдыме омсам почын. А православий книга ўшаныше-влаклан духовный да православий шинчымашым пӖлекла. Нунын гоч ме шӱм-чон ылышым пален налына да Юмо деке утларак лишемына.

Православий книган пайремжым Ёшнур школын тӱналтыш класслаштыжат палемденыт.

Кумшо классым туныктышо Татьяна Ильинична Иванова православий литературын поянлыкше нерген каласкален да тунемше-влаклан шуко у онгай книга ончыктен. Икымше да кокымшо класслам туныктышо Нина Петровна Викторова

книгам кузе савыкташ тӱналме нерген модыш гоч палдарен. Русьышто печать пашан историйже да книга лукшо Иван Федоровын руш калыклан кузе служитлымыж дене палымым ыштен.

Тыгай урок-влак йоча-влакым книга лукшо-шамычын пашаштым аклаш, а книга-влакым пагалаш да йӱраташ туныктат.

Кугу пӱтӧ жапыште ме шӱм-чоным ӧрыктарыше, пеш

ПӱТӧ ГОДЫМ КУАН – ЭН САЙ ШИЖМАШ

кӱлешан да чудо дене тич темше корнышто шогена. Кугу пӱтӧ – тиде Ылыж кынеше Христос дене мемнан вашлиймаш, Кугече дек корно. Пӱтым чоткыдын кучаш тунам куштылго лиеш, кунам ме чӱчкыдын черкыш кошташ, Юмылан кумалаш, шке языкым касараш да Пырчесым подылаш тӱнгалына.

Советский район Ёшнур селасе святой апостол-влак Петр ден Павел лумеш черкыште Кугу пӱтын икымше арнянже кажне кечын службо эртен. Кас еда иерей Алексей Андрей Критскийын канонжым лудын, а вӱргечын да кугарнян Ончыч Святитлыме Дарын литургийже лийын. Тыгак кугарнян чот орланыше Феодор Тиронлан молебн лудалтын, шыдаг дене ыштыме кочкышлан (коливолан)

молитвам лудмо, святитлыме да тудым кумалше-влаклан пуэдыме. Чыла тидыже службыш толшо-влаклан палыдыме да ӧрыктарыше лийын.

Каноным лудмо деч ончыч Алексей ача У да Тошто Сугынь гыч налме тӱрлӧ эпизодышто мо нерген возымым умылтарен, тиде канон айдемым осал деч шекланаш, поро пашам ышташ туныкта да тиддеч куаным налым умылтара. Тиде канон вес семынже «покаянный канон» маналтеш да айдемын шӱм-чонжым языкым ыштымым чарнаш ўжеш.

Кугу пӱтын икымше арняштыже прихожан-влак Юмылан кумалмаште кугу куаным налыныт, а пӱтӧ годым куан – тиде эн сай шижмаш!

**Татьяна ден Олег МИХАЙЛОВЫТ,
Ёшнур черкын прихожанже-влак**

КУШТО ЙӐРАТЫМАШ – ТУШТО ПОРО ПИАЛ

Латкум ий почела мый Кугече деч ончыч святой тулым налмашке Иерусалимыш коштынам. Тыгай святой верыште лийынам гынат, кажне гана куаныше да тунамак кумыл волышо пӧртылынам. Куаненам Кугечын тыгай кугу да ик эн тӱг миссийын шукталтымжым шке шинчам дене ужмемлан. А тулым вучымо жапыште черке сатум ужалыше-влакын кычкыркалымыштым да храм кӧргыштӧ калыкын мӱгырымыжым колыштын, кумылем волен. Южыжо тышке молан толмыжымат монден, очыни. Иктым умыленам: икте-весым йӧратымаш чоныштышт уке. Пӧртылмекем, шкемым эре вурсенам: святой верыште благодатьым шижын ом мошто гын, тугеже мый йомшо айдеме улам.

Но икана чылажат йӧршешлан вашталте. Благодатьым да чудым тушто огыл кычалынам, нуно лишнак улмашышт! Икана Иерасулим гыч святой тулым налын пӧртылмӧ годым ончыч Москош логалыым, вара гына шке олашкем чонгештышаш улам ыле. Кугече эр. Мый вигак храмыш ошкылым. Корно ӱмбач ноенам гынат, чоныштем пайрем кумыл озаланен. Кудывечыште улшо калыклан уло йӱкын кычкыралыым: «Христос Ылыж кыненын!» Вашмутым колдеак, павильон деке ошкылым. Мӱшкырем пеш шуженат, иктаж кочкышым налнем ыле. Ужалыше ӱдырамашлан мом налшашем ойленат шым пытаре, воктенем оралгыше пӧрӱен йӱк шоктыш: «Эй, мыламанат пурлаш налын пу». Савырнышым. Воктенем суртдымо-печыдыме пӧрӱен шога. Лавыран, кыралт пытыше, шичажат пуалын, но шкеже эше орвуян. Шуко шоныде, тудланат кочкышым ямдылаш йодым. А ужалышет, ну, тӱнгале вет тиде пӧрӱенгым вурсаш: «Ынде икмыняр тылзе тыште пашам ышташ мешайкален коштеш! Ен-шамыч деке пижедылеш! Лучо ом лий ыле ош тӱняштыжат!» Мый чаманенат колтышым тудым, вет Кугече, кеч тыгай кугу пайрем кечын икте-весеылан полшыман огыл мо? Ужалыше ӱдырамашым тиде пӧрӱенглан кочкышым ямдылаш адак йодым. Тудо вурседыле гынат,

ямдылыш, мылам кокпакетым пуыш. Мый иктыжым пӧрӱенглан шуялтышым. Каяш тарваненам ыле, но кӱсеныштем кидемлан ырес тӱкныш. Ты ыресым моткочак тиде пиалдыме пӧрӱенглан пӧлеклымем шуо. Але марте мый кондымо пӧлекем-влакым «сай» ен-шамычлан гына пуэденам. Савырнышым да ыресым пӧрӱенглан кучыктышым. «Иерусалим гыч, святой вер гыч, конденам, тудым Господьын колоткаже ӱмбалан святитлыме. Нал, тиде ырес тыйын» маньым.

Умбагыже мо лиймым ик Юмо гына пала! Пӧрӱен чот шужышо лийын гынат, кочкышан пакетшым кидше гыч мучыштарыш да, ыресым кок кидше дене кучен, мландымбак сукен шинче, мӱгырен шортын колтыш: «Господь, тау Тыла-а-а-т! Проститле мыйым, шакше айдемы-гы-м!» Суртдымо-печыдыме тиде ен уло шӱм-чонжо дене Юмылан тауштен. Тудым ончен, ужалыше ӱдырамаш павильонжо гыч куржын лекте да пӧрӱен пелен сукалтен шинчын, тудым ӧндаде да шорташ, тыгай шӱмдымӧ улмыжлан проститлаш йодаш тӱнгале. Мыйынат йол йыжынгем каен колтыш. Мыят сукалтен, нуным ӧндаде шинчим. Шинчавӱд шке йоген.

Тиде татыште лач мыйын кычалме ЧУДО лие! Мемнан чонышто ЙӐРАТЫМАШ ылыже, лач тугай, могай йӧратымаш нерген Господь ойлен. Тудо йӧратымаш, кудыжо мыланна таче огеш сите. А тиде йӧратымашым теве тыглай бомж, суртдымо-печыдыме ен, помыжалтарен кертеш улмаш! Кеч-могай чапле храмлаште, святой верлаште лийына гынат, кеч-могай кӱкшӱ духовный должностяны улына гынат, обществоште кеч-могай кугу верым айлена гынат, чоныштына йӧратымаш уке гын, благодатьым муын огына керт!

Мый денемат тыгак лие: шуко гана поро пиалым кычалын, святой мландыште лийынам, а тиде благодать тыштак, Российыште, улмаш. Умылышым: чудо да благодать тушто – кушто йӧратымаш ила! Тугай йӧратымаш, кудо нерген Господь ойла, кудо нерген апостол Павел ойла!

Андрей КОЧЕНОВ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

- пища с растит. маслом	- разрешение на рыбу	- разрешение на вино
- пища без растительного масла	- скоромная пища без мяса	- воздержание от пищи
- разрешение на рыбу	- разрешение на мясо	- сплошные седмицы
- скоромная пища без мяса	- постные дни	- особое поминовение усопших
- разрешение на икру		

1 – Юмын Эн Святой Аважым Моктымо кече. Акафист лудмо шуматкече.

3 – Преподобный Серафим Вырицкийын кечыже.

7 – Юмын Авалан Поро пұрымашан Уверым пуымо (Благовещений) кече. Москон да уло Российын патриархше святитель Тихонын кечыже.

АПРЕЛЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

8 – Лазарьым ылыжтен кынелтыме шуматкече. Архангел Гавриилын погынжо.

9 – Господь Иисус Христосын Иерусалим олаш Чапландаралт пурымыжо.

10-15 – Иисус Христосын орлыкым чытымыжым шарныме арня.

13 – Кугу Изарня. Господьын кас кочкышым ышташ шолып погымыжым шарныме да Святой Причастийыш ушнымо кече.

14 – Кугу Кугарня. Господь Иисус Христосын утарыше святой орланымашыжым шарнен, пұтым пенгыдын кучымо кече.

15 – Кугу Шуматкече.

16 – Кугече! Иисус Христосын волгыдын Ылыж кынелмыже!

17-23 – Волгыде Кугече арня.

18 – Юмын Аван Иверский иконыжын кечыже.

Москон да уло Российын патриархше святитель Иовын кечыже.

21 – Юмын Аван «Илышым пуышо памаш» («Живоносный Источник») иконыжын кечыже.

23 – Изи Кугече. Апостол Фоман кечыже.

25 – Радинча. Колышо-влакым уштымаш.

30 – Миром кондышо святой ўдырамаш-влакын кечышт.

Преподобный Зосиман, Соловецкий игуменын, кечыже.

Кажне волгыдо Кугече кечын Черке службышто Иоанн Златоуст ачанан ожно каласен кодымо мутшым лудыт. Тичмашынже тудым рушлаже «Огласительное слово святителя Иоанна Златоуста» маныт. «Огласительное» манмыже Тынеш пураш ямдылалтше-шамычым Юмылан ўшанымаште пенгыдемаш кучылтмо улмыжым ончыкта. Историйым шергалаш гын, ожно Черкыште ен-шамычым Христосын Ылыж кынелмыж деч ончыч Кугу шуматкечын Тынеш пуртеныт, тиде кугу куанлан ятыр жап ямдыленыт. Священник, поро йўлам шуктен, христиан туныктымашын негызшым почын пуа улмаш. Святитель Иоанн Златоустын шомакше кызыт мартеат ик эн чот вьян да кумдан палымылан шотлалтеш.

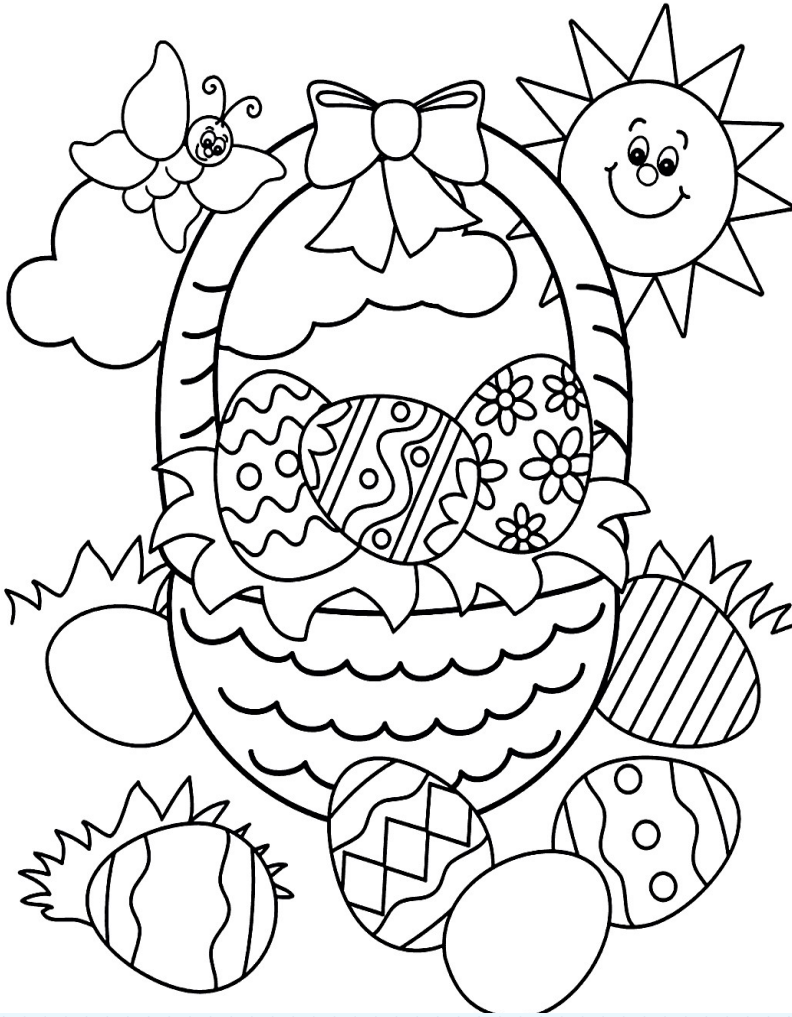
Кө Юмын жапла да Юмын йората, тек таче волгыдо куан дене темеш. Кө шонен моштышо кул, тек шке озажын куанышкыже йывыртен пура. Кө пұтым пенгыдын кучен, тек кызыт динарий оксам налеш. Кө икымше шагат гыч тыршен, тек ынде тичмаш пашадарым налеш. Кө кумшо шагат деч вара толын, тек тауштен пайремла. Кудымшо шагат деч вара толшат ынже өр, тудым нимо шотышто ойырен огыт кодо. Кө индешымше шагатыште толын шуын огыл, тудат өрын шогыде, нимо деч лүдде лишемже. Кө латикымше шагатыште толын шуын, вара ш кодмыжлан ынже өр: вет оза – чаманыде пуышо, пөлекым ышташ йората, почеш кодшымат эн ончыч толшо семын вашлиеш. Латикымше шагатыште толын шушым тудо эн ончыч толшо семын канаш колта: почеш кодшымат чамана, ончыч толшыланат сайым ышта, тидланат пуа, тудланат пөлекла, паша лектышым пагален налеш, шонен пыштым саламла, мом ыштым акла, ончык ышташ шонымым мокта.

Сандене шке озадан куанышкыже лүдде пурыза: кө икымше, кө кокымшо, мом ыштымылан чылан пашадарым налза. Поян ден нужна, икте-весыда дене пырля йывыртыза. Кеч пашаче, кеч його улыда, тачысе кечым эн кугуэш ужса.

СВЯТИТЕЛЬ ИОАНН ЗЛАТОУСТ АЧАНАН УШАН ШОМАКШЕ

Пұтым кучышо але пұтым кучыдымо улыда, таче чылан веселитлыза. Сий пеш поян, чылан йывыртен кочса. Ышкыж пукшен өрдыктарыме, темын шуде нигө ынже кай. Ышанымашын сийже дене темза, порылыкын поянлыкшым чылан налза. Шке нужналыкше верч иктат ынже шорт: вет пырля кугужаланыме жап толын шуын. Шке сулыкшо нергенат нигө ынже шорт, вет шўгар гыч чылаштан сулык касарымаш волгалтын. Колымаш деч нигө ынже лүд, вет Утарышым колымашыже мемнам колымаш деч утарен, Тудым авалташ төчышө колымашым шкенжым пытарен, тамыкыш воымыж дене тушто улшо-влакым эрыкыш луктын. Капшым тамлен ончаш төчышө тамыклан Тудо кочо йўышым йўктен. Тидын нерген пророкышо Исаяя йывыртен каласен: «Тыйым тамыкыште вашлийше ад кочым тамлен». Тудо чот кочым шижын, вет тамык пытарыме лийын. Чот кочым шижын, вет шкеже укешке лектын. Чот кочым шижын, вет пуштмо лийын. Чот кочым шижын, вет йөршеш сенгалтын. Чот кочым шижын, вет пленыш логалын. Капым налаш шонен, а вашлийын Юмын. Налын мландым, а вашлийын пылпомышым. Мом ужмыжым налын, а логалын тушко, мом ужын кертын огыл. Колымаш, кушто тыйын умдет? Тамык, кушто тыйын сенгымашет? Христос Ылыж кынелын, да демон-шамыч йөрлыныт. Христос Ылыж кынелын, да суксо-шамыч йывыртат. Христос Ылыж кынелын, да илышлан уло илышашлык вер. Христос Ылыж кынелын, да колышо ик егат шўгарыште уке. Христос колымаш гыч Ылыж кынелын да колышо-влак кокла гыч икымше лийын. Тудлан моктымаш да кугужаныш кучем курым-курымеш.

КУАНЕН ЧИЯЛТЕНА

Кугече кечын шўгарлашке миен толаш кўлеш манын ойлат. Чын мо? Мария.

Уке. Чынак каласаш гын, миен толаш лиеш, но тиде православный Черкын йодмашыже огыл. Тўн шотышто шўгарлашке Кугече кечын калык совет жапыште кошташ тўналын. Вет тунам элыштына «Юмо уке» манын туныктеныт, черкыш кошташ чареныт. А иктаж енын Кугече йўдым черкыш мийымыжым але кулич ден кугече муным святитлык-тымыжым пален налыныт гын, тудым должность гыч коранденыт але премий деч посна коденыт, але пачер налшаш черет гыч луктын кудалтеныт да тулеч молат. Сандене калык черкыш пурен огыл, а черке воктенысе шўгарлашке родо-шочшыжын шўгар ўмбакаже каен. Кеч тыге «шупшын налме» Волгыдо пайремым палемдаш тыршен. Кугече кечын шўгарлашке коштмаш кугыжанышлан келшен огыл, но чаренат огыл, калык йўла радамышке пуртен. Илентолын, уштымаш шўгарлаште йўмашыш савырнен. Чаманен каласаш логалеш, тиде койыш кызытат эше шарлен.

Православный Черкын йодмыжо почеш, Кугече кечын шўгарлаш кайыман огыл. Христосын Ылыж кынелмыже – тиде куанле пайрем, илышын колымашым сенгымыже, тиде жапыште Юмын ончылно чыланат илыше улыт, колышжыкты илыж кынелыт. Волгыдо Кугече пайрем – тиде ойгырымо огыл, а куаныме кече. Садлан кўра Кугече арня мучко эсогыл черкылаште панихиде огеш эртаралт.

Кугече деч вара индешымше кечылан гына колышым ушташ да шўгарлаш каяш лиеш. Ты кечым Православный Черке Радинча (Радоница) манеш.

ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН!

*Тўням волгалтен, у кече шочеш,
Ир мландын сынже вес тўсым налеш!
Кайыквусо помыжалтме годым, вашкен,
Ўдырамаш-влак мят – а шўгарже ярсен!
Уке вет Тудо, тек огыт кычал!
Сўрен Ылыжаш да кынелын Ылыжал!
Ты чудо нерген молылан каласаш,
Мўнгеш савырнен, ўдырамаш-влак каят.*

*Огыт лук йўкым, куржыт шыпак,
Колымаш уке манын, огыт тошт шонаш.
Но ме палена: тўням волгалтен,
Нунынат шўгарышт коदेश яраш!*

Константин СЛУЧЕВСКИЙ, А. Чемякова кусарен

"ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12.

Журнал легке жап - 10.04.2023 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме, «Куранты» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 429029, Татарстан, Казань, Сибирский тракт урем, 34, 14 корпус, 42-шо пўлем.

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пўлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўн редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов, А.Н. Таныгина, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлў лийын кертыт. Серыш-влак мўнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**